

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN
BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN

Grundläggande granskning 2022

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionssed. Enligt kommunallagen (12. kap 1 §) är revisionens uppgift att pröva om:

- Verksamheten sköts ändamålsenligt
- Verksamheten ur ekonomisk synvinkel sköts tillfredsställande
- Räkenskaperna är rättvisande
- Den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorernas årliga granskning består av såväl en grundläggande granskning som av ett antal fördjupade granskningar. Den grundläggande granskningen är den löpande granskning som varje år genomförs avseende styrelse och nämnder, och består av tre delar:

- granskning av delårsrapport och årsredovisning
- granskning av måluppfyllelse
- granskning av intern styrning och kontroll

Den grundläggande granskningen är till sin karaktär en fortlöpande insamling av fakta och iakttagelser. Granskningen ska ge underlag för att bedöma styrelsens och nämndernas styrning, uppföljning och kontroll, säkerhet i redovisningssystem och rutiner samt måluppfyllelse, för att kunna uttala sig i ansvarsfrågan. Den grundläggande granskningen kommer att fortgå fram till revisionens slutliga bedömningar i revisionsberättelsen rörande 2022.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Den grundläggande granskningen är en översiktlig granskning som syftar till att bedöma om styrelse och nämnder har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Detta för att säkerställa att de lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen syftar därmed till att ge en översiktlig bild av styrelse och granskade nämnder och en tillräcklig grund för de bedömningar som görs inför ansvarsprövningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?
- Har nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
 - Vidtar nämnden åtgärder vid eventuella avvikelser?
- Har nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- Är nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga och ändamålsenliga?

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser brand- och räddningsnämnden och är avgränsad till verksamhetsåret 2022. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelse och nämnder behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2022.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

Kommunallagen (2017:725)

Strategisk plan 2016–2028

Riktlinjer för aktiverade styrning (2021-03-09)

Planeringsförutsättningar, budget och investeringar 2021–2024

Riktlinjer för intern styrning och kontroll (2011-09-26)

Nämndernas reglementen

1.3.1 Reglemente för brand- och räddningsnämnden

Brand- och räddningsnämnden är gemensam för Robertsfors, Umeås och Vindelns kommuner. Umeåregionens brand- och räddningsnämnd ansvarar för:

- kommunernas räddningstjänst och att fullgöra de uppgifter som enligt lag om skydd mot olyckor åligger kommunerna
- tillsyn och prövning av tillstånd enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

1.3.2 Planeringsprocess och uppföljning

Efter kommunfullmäktiges beslut om samtliga nämnders och inriktning under juni månad ska nämnder/styrelser anta verksamhetsplaner och en internbudget inför kommande verksamhetsår. Verksamhetsplaner och nämndsbudget ska beskriva hur nämnder avser verkställa:

- Nämndens grunduppdrag och övriga åtaganden enligt kommunfullmäktiges reglemente
- Mål och tilläggsuppdrag ställda till nämnd i beslutade planeringsdirektiv och budget

Nämnden genomför därefter verksamheten i enlighet med upprättad och fastställd verksamhetsplan och nämndsbudget.

Nämnder och styrelser verksamhets ska kontinuerligt följas upp. Detta i syfte för att följa måluppfyllelse av verksamheternas kvalitet och utveckling. Uppföljningen ska bland annat ske genom:

- Verksamhetsuppföljning genom månads, tertial och årsbokslut
- Uppföljning av internkontroll

1.3.3 Riktlinjer för internkontroll

Kommunens dokument för riktlinjer för intern kontroll som antogs i september 2011, specificerar att kommunens samtliga verksamhetsområden ska tillämpa dessa riktlinjer. I dokumentet framgår att följande moment ska tillämpas av verksamheterna:

Riskanalys

En riskanalys ska göras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk att verksamheterna inte bedrivs enligt lagar och regler samt verksamhetens krav.

Kontrollåtgärder

Vid behov ska åtgärder tas utifrån resultatet av riskanalysen som förhindrar att verksamhetens krav inte uppfylls.

Uppföljning

Verksamheterna ska systematiskt och regelbundet följa upp, bedöma och avrapportera den interna kontrollen.

Dokumentation

Riskanalysen, kontrollåtgärder samt uppföljningen och bedömningen ska dokumenteras.

Rapportering

I samband med inrapportering av bokslut ska nämnderna/styrelserna rapportera till kommunfullmäktige huruvida deras internkontroll har varit tillräcklig.

1.4 Genomförande

Den grundläggande granskningen har genomförts av de förtroendevalda revisorerna tillsammans med sakkunnigt stöd från EY. Granskningen har genomförts genom dialogmöten, bedömning av styr- och uppföljande dokument samt protokollsgranskning.

Dialogmöten

Revisorerna genomför dialogmöten med styrelse och nämnders presidier under våren 2022. Frågeställningarna vid dialogen utgår från de områden som identifierats i revisorernas risk- och väsentlighetsanalys.

Dokumentstudier

För att få en helhetsbild av styrelsens/nämndens arbete, kompletteras dialogen med insamling, genomgång och analys av relevanta styr- och uppföljningsdokument (budget, reglemente, uppdragsplan, verksamhetsuppföljning per T1, T2 och årsbokslut, riskanalys, internkontrollplan etc.).

Protokollsgranskning

De förtroendevalda revisorerna följer styrelse och nämnder löpande, utifrån sina bevakningsansvar för nämnder, genom bland annat protokollsgranskning. Bevakningen rapporteras löpande på revisorernas sammanträden. Protokollsgranskningen dokumenteras på ett av revisorerna överenskommet sätt.

Protokollsgranskningen syftar bland annat till att revisorerna ska få en god uppfattning om vad som tas upp och beslutas i styrelse och nämnder, dess följsamhet till mål och uppdrag samt att notera viktiga iakttagelser utifrån såväl genomförd riskanalys som hur nämnden agerar vid eventuella avvikelser eller i övrigt utför sin styrning, uppföljning och kontroll.

Analys, bedömning och rapportering

När verksamhetsåret är slut, sammanställs resultatet och en sammanfattande analys och bedömning görs. Detta sammanställs i en rapport per nämnd. Den slutliga rapporten sammanställs först efter att respektive styrelse/nämnd behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2022. Detta för att säkerställa att granskningen omfattar hela granskningsåret.

2. Resultat av granskningen

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende nämndens verksamhetsstyrning, ekonomistyrning och interna kontroll under 2022.

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Kontrollpunkt	Kommentar
Beslutat om verksamhetsplan utifrån fullmäktiges mål	Uppdragsplan antagen av nämnden 2021-11-24.
Beslutat om indikatorer för att mäta måluppfyllelsen	Framgår av uppdragsplanen.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en delårsrapport	Nämnden godkände 2022-09-28 Rapport för perioden januari - augusti 2022, inklusive verksamhetsuppföljning av nämndens styrkort.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	Nämnden godkände 2023-01-24 Rapport till kommunstyrelsen för perioden jan-dec 2022.
Når måluppfyllelse avseende verksamhet	Av 24 mål och uppdrag bedöms 11 vara uppfyllda/genomförda och resterande 13 bedöms vara delvis uppfyllda/genomförda.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende verksamhet	Delvis uppfyllda/genomförda mål och uppdrag är inte tidsatta. Uppföljningen innehåller i stor utsträckning information om framtida åtgärder.

Delvis uppfyllda/genomförda mål och uppdrag från respektive kommunfullmäktige rör bland annat att:

- verksamhetens omfattning och resurser ska vara i balans
- responstid och uthållighet över tid
- gemensamt ledningssystem
- tillsynsverksamhet
- jämlika förhållanden mellan män och kvinnor
- kompetensförsörjning

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Kontrollpunkt	Kommentar
Upprättat en budget för innevarande år inom tilldelad ram	Budget antagen av nämnden 2021-11-24. Driftsbidraget från Robertsfors kommun återremitterades och godkändes 2022-01-26
Följt upp ekonomin i tertialrapporter	Uppföljning av den regiongemensamma verksamheten i rapporter per tertial 2 och 3. Nämnden har vid KSNAU:s sammanträde i maj 2022 § 165 redogjort för den prognostiserade budgetavvikelsen. Nämnden prognostiserade för helåret ett underskott med -1 600 tkr för den regiongemensamma verksamheten. Enligt uppgift medförde nämndens budgetavvikelsedialog med KSNAU inga krav att åtgärder behöver vidtas.

Följt upp ekonomin i en delårsrapport	Nämnden godkände 2022-09-28 Rapport för perioden januari - augusti 2022, inklusive ekonomisk uppföljning.
Följt upp ekonomin i en årsrapport	Nämnden godkände 2023-01-24 Rapport till kommunstyrelsen för perioden jan-dec 2022.
När måluppfyllelse avseende ekonomi	Nämnden redovisar 2022 en negativ budgetavvikelse på 3 660 tkr varav 2 950 tkr avser Umeå kommuns andel av underskottet.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	Underskottet är till stor del hänförligt till verksamhet som rör räddningstjänstpersonal i beredskap som redovisar en negativ budgetavvikelse med 1 800 tkr. Uppföljning visar att rekryteringsarbete påbörjats vilket givit bedöms ha givit resultat. Utöver budgetavvikelsedialogen med KSNAU kan vi i granskningen inte verifiera att nämnden har vidtagit åtgärder för att nå en budget i balans.

Utöver verksamhet som rör räddningstjänstpersonal i beredskap beror det negativa budgetavvikelsen på kostnader för räddningssamverkan Nord samt på en hög sjukfrånvaro bland heltidsbrandmännen vilket givit merkostnader för övertidersättning och sjuklönersättning.

Enligt kommunens planeringsförutsättningar ska nämnder som prognosticerar ett underskott som överstiger 1 procent av tilldelad budgetram redovisa en åtgärdsplan till kommunstyrelsen, och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans.

Nämnden redogjorde för kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott (KSNAU) i maj 2022 nämndens budgetavvikelse, samt förslag på åtgärder för att nå en budget i balans. Inga åtgärder vidtogs i anslutning till KSNAU:s sammanträde.

2.3 Intern kontroll

Kontrollpunkt	Kommentar
Beslutat om internkontrollplan	Internkontrollplan antagen av nämnden 2021-11-24.
Värderat identifierade risker	Framgår av internkontrollplanen
Internkontrollplanen tydliggör - vilka risker som ska kontrolleras - kontrollmetod - vem som är ansvarig för kontroll - när i tid kontroll sker	Framgår av internkontrollplanen
Följt upp internkontrollplanen	Följs upp per tertial. Slutlig uppföljning i samband med årsbokslut vid styrelsens sammanträde 2023-01-24
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	Framgår av uppföljning av internkontrollplanen

3. Sammanfattade bedömning

Vår sammanfattande bedömning utifrån vår översiktliga granskning av brand- och räddningsnämnden är att nämnden har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamhet. Vi bedömer dock att nämnden har delvis säkerställt en tillräcklig styrning av sin ekonomi. Vidare bedömer vi att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vår bedömning grundar sig på följande:

Revisionsfråga	Bedömning
Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?	<p>Vi bedömer att nämnden har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag.</p> <p>Vår bedömning grundar sig på att nämnden har arbetat utifrån reglementet och antagit en uppdragsplan med mätbara indikatorer. Även om flera mål och uppdrag bara är delvis genomförda bedöms nämndens måluppfyllelse vara tillräcklig.</p>
Har nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?	<p>Vi bedömer att nämnden har säkerställt en delvis tillräcklig uppföljning av verksamhetens resultat och ekonomi.</p> <p>Vår bedömning grundar sig på att nämnden har följt upp ekonomin i enlighet med fullmäktiges styrprinciper. Däremot redovisar nämnden en negativ budgetavvikelse på 3 660 tkr. Avvikelsen rör flera områden i nämndens verksamheter.</p>
Har nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?	<p>Vi bedömer att nämnden har en tillräcklig intern kontroll.</p> <p>Vår bedömning grundar sig på att nämnden har följt fullmäktiges riktlinje för intern kontroll. Nämnden har upprättat en internkontrollplan vilken har följts upp löpande under året.</p>
Är nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga och ändamålsenliga?	<p>Vi bedömer att nämndens beslutsunderlag och protokoll är tydliga och ändamålsenliga.</p> <p>Vår bedömning grundar sig på att det inte har framkommit några väsentliga avvikelser kopplat mot protokollens tydlighet och ändamålsenlighet.</p>

Umeå mars 2023

Samuel Larsson
Verksamhetsrevisor, EY

Petter Frizén
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY